

MILJÖMÅL

i Uppvidinge kommun

Uppvidinge
KOMMUN

Antagna av kommunfullmäktige den 16 maj 2006

Framtida generationer

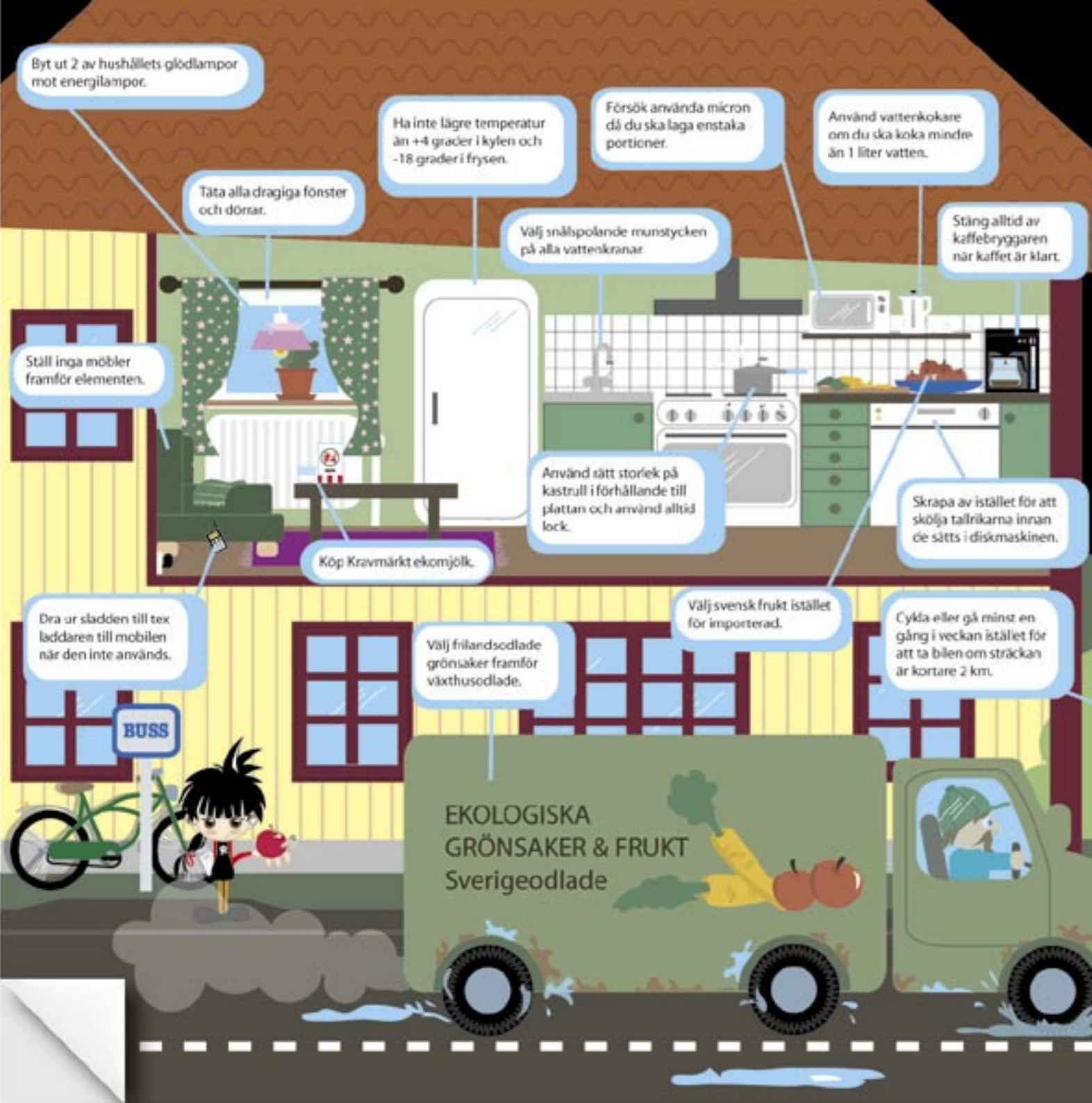
Vi påverkas alla av den miljö vi lever i, och vi bidrar alla till miljön omkring oss - såväl den lokala miljön i Uppvidinge, som den regionala i Kronoberg, nationella i Sverige och globala i världen.

En hållbar samhällsutveckling ska vara ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar. Vi måste lära oss att tillgodose dagens behov utan att äventyra förutsättningarna för framtida generationer.

Lena Karlsson
kommunalråd, Uppvidinge kommun

REGISTER

Begränsad klimatpåverkan	sid 4-5
Frisk luft	sid 6-7
Bara naturlig försurning	sid 8-9
Giftfri miljö	sid 10-11
Säker strålmiljö	sid 12-13
Skyddande ozonskikt	sid 14-15
Ingen övergödning	sid 16-17
Levande sjöar och vattendrag	sid 18-19
Grundvatten av god kvalitet	sid 20-21
Myllrande våtmarker	sid 22-23
Levande skogar	sid 24-25
Ett rikt odlingslandskap	sid 26-27
God bebyggd miljö	sid 28-29
• En hälsobefrämjande och säker boendemiljö	sid 30-31
• En stimulerande boendemiljö	sid 32-33
• Ett väl fungerande vardagsliv	sid 34-35
• En hållbar användning av naturresurser	sid 36-37

Begränsad klimatpåverkan

Vårt klimat förändras av växthusgaser. Temperaturen på jordytan höjs. Vi får extremt väder med långvariga regn som ger översvämningar medan andra delar får långvarig torka. Resultatet av detta blir minskade skördar samt att den biologiska mångfalden förändras.

Den viktigaste gasen är koldioxid. Utsläppen av koldioxid kommer från användning kol, olja och naturgas i samband med uppvärmning, som fordonsbränsle och i industriprocesser.

Vi måste alla på olika sätt minska utsläppen så att de når en så låg nivå att de inte påverkar klimatet. Detta är också det ena nationella målet. Det andra är att de svenska utsläppen av växthusgaser ska som ett medelvärde för perioden 2008-2012 vara minst 4 % lägre än utsläppen 1990.

På länsnivå finns ett mål om att den direkta användningen av fossila bränslen ska ha upphört till år 2050 i Kronobergs län. Användning av fossil energi för uppvärmning av lokaler dvs. olja ska ha upphört betydligt tidigare.

I dagens verklighet ökar våra utsläpp av växthusgaser istället för att minska både nationellt och lokalt. På regionalnivå är det lite hoppfullare. Vilket innebär att andra kommuner i länet har lyckats bryta trenden. Det kan vi också göra om vi gör så här:

Mål

1. Utsläppet av koldioxid från direktanvändning av fossila bränslen per capita ska till år 2010 ha minskat till 3,5 ton/år och kommuninnevanare
2. Hälften av energianvändningen i Uppvidinge kommer 2010 från förnybara källor
3. Minst 90 % av den småskaliga vedeldningen sker i miljögodkända pannor med ackumulatortank
4. De stora pannorna vi har eldas med flis eller pellets producerad till största delen inom kommunen
5. 75 % av askan från fastbränslepannor som eldas enbart med fastbränsle från skogsmark i regionen återförs till skogsmark
6. Fler fastigheter är anslutna till fjärrvärme
7. Förbrukningen av elenergi har minskat år 2010 med 10%
8. Industrierna miljöprofilerar sig genom att använda förnyelsebar energi för både el, värme och transporter
9. Överskottsenergi från industrierna utnyttjas
10. Vi konsumenter köper närproducerade produkter
11. Koldioxidutsläppen från trafik och från användning av arbetsfordon har år 2010 minskat till en nivå under 1990 års nivå
12. Alternativa, förnyelsebara bränslen utgör minst 5 % av energitillförseln till transporter till år 2010
13. Kollektivtrafiken ökar
14. Fler cyklar eller går till jobbet
15. Vi blir miljömedvetna konsumenter av resor både på jobbet och privat
16. Uppvidingeborna tomgångskör inte sina bilar

Frisk luft

Nationellt miljö kvalitetsmål för området frisk luft: "Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas".

Luftföroreningar som kväveoxider, svaveldioxid, marknära ozon och en del flyktiga organiska ämnen och partiklar är orsaken till många olika typer av besvär och sjukdomar. De luftföroreningar som orsakar skador kommer till stor del från vägtrafik, arbetsmaskiner, industrins utsläpp av lösningsmedel och rök från vedeldning.

Flera av de nationella delmålen är redan uppfyllda regionalt och lokalt. Därför finns det främst behov av lokala mål för att minska utsläppen från enskild vedeldning och industrins lösningsmedelsutsläpp.

Av det totala antalet vedpannor i Uppvidinge kommun var cirka 29 % miljögodkända med ackumulatortank enligt sotningsdistriktets register år 2001-2002.

Mål

1. År 2010 sker minst 90 % av den småskaliga eldningen av biobränslen i miljögodkända pannor, räknat på antalet pannor
2. Utsläppen av flyktiga organiska ämnen (VOC) från tillverkningsindustrin har minskat ytterligare jämfört med år 2000

Bara naturlig försurning

Trots minskade utsläpp och nedfall av försurande ämnen, och ökad kalkning av sjöar och vattendrag, är försurningen fortfarande ett av de största miljöproblemen i Uppvidinge kommun liksom i landet i övrigt. Den viktigaste orsaken till nutida försurning är nedfall av svavel och kväve.

Nedfallet av svavel kommer främst från förbränning av kol och eldningsolja samt industriprocesser, och kväve från fordon, energiproduktion och arbetsmaskiner. Även skogsbruket bidrar till försurningen av skogsmark, sjöar och vattendrag genom skogens tillväxt och skörd.

Utsläpp i andra länder är huvudorsaken till nutida försurning (mer än 90 % av svavelnedfallet i länet kommer från utländska källor). I gengäld exporterar vi stora mängder surt utsläpp. Mellan 1986 och 1999 har svavelnedfallet minskat med cirka 66 % i länet. Det totala nedfallet av kväve är relativt oförändrat, trots att kvävehalterna i nederbörden har minskat. Det beror på att mängden nederbörd ökat under tiden. Kväveoxidutsläppen har stor försurande och gödande påverkan på såväl mark som vatten. Den kritiska belastningsgränsen för nedfall av kväveföreningar (5 kg/ha) överskrids i hela länet.

Försurningen märks mest i sjöar och vattendrag. Antalet arter i de drabbade sjöarna minskar.

Även skogen har påverkats genom att näringsämnen som är

viktiga för träden har lakats ut från skogsmarken. Nederbördens pH är jämförelsevis låg (regnets pH-värde ligger runt 4,5 pH-enheter) men har varit något högre under den senare halvan av 90-talet. Markförsurningen utgör ett långsiktigt hot mot virkesproduktionen.

Andra effekter av försurningen är att vattenledningar rostar och vittringen av t.ex. byggnader och kulturminnen såsom hållristningar och arkeologiska lämningar under markytan ökar.

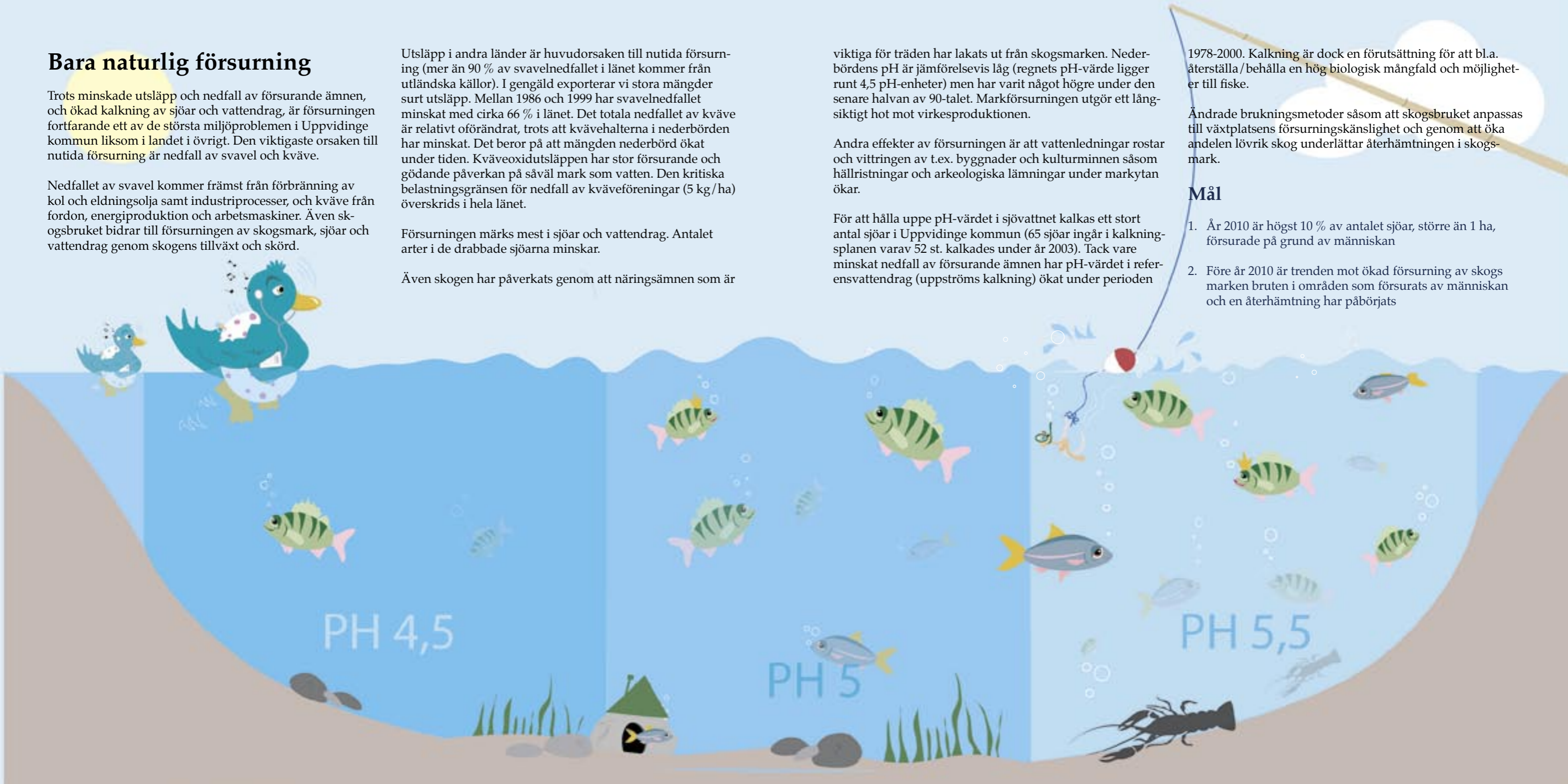
För att hålla uppe pH-värdet i sjövattnet kalkas ett stort antal sjöar i Uppvidinge kommun (65 sjöar ingår i kalkningsplanen varav 52 st. kalkades under år 2003). Tack vare minskat nedfall av försurande ämnen har pH-värdet i referensvattendrag (uppströms kalkning) ökat under perioden

1978-2000. Kalkning är dock en förutsättning för att bl.a. återställa/behålla en hög biologisk mångfald och möjligheter till fiske.

Ändrade brukningsmetoder såsom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet och genom att öka andelen lövrik skog underlättar återhämtningen i skogsmark.

Mål

1. År 2010 är högst 10 % av antalet sjöar, större än 1 ha, försurade på grund av människan
2. Före år 2010 är trenden mot ökad försurning av skogsmarken bruten i områden som försurats av människan och en återhämtning har påbörjats

Gifrfri miljö

I Sverige finns det drygt 12 000 olika ämnen som tillverkas eller importeras till Sverige. Kemiska ämnen kan spridas från kemiska produkter, varor och byggnader i samband med att dessa ämnen produceras, används eller skrotas. Finns det farliga ämnen i en produkt kan det också vara svårt att återanvända eller återvinna den.

I Uppvidinge finns naturligtvis alla dessa ämnen också. I vår Agenda-21 handlingsplan från 1996 finns det ett kapitel om industriproduktion. De ämnen som fanns på kemikalieinspektionens dåvarande begränsningslista har vi därefter försökt att fasa ut i tillsynsarbetet. Resultatet har blivit bra genom ett gott samarbete med företagen. Exempelvis har bly-, tenn-, ftalat- och kvicksilverförekomsten minskat. Slamkvaliteten är nu så bra att företaget Econova som gör jordförbättringsmedel kan använda det i sin verksamhet. En bidragande orsak är, förutom att företagets och hushållens avlopp innehåller mindre kemikalier, att dagvattnet leds direkt till recipient. Om detta i sin tur ger upphov till föroreningar i vattendrag vet vi däremot inte. Detsamma gäller för läkemedel som kastas i avfallet eller i avloppet.

I kommunen finns identifierade förorenade områden ett sådant är Rust-Hunter i Älgshult. Troligtvis finns det många oidentifierade kvar. Saneringarna av dessa kommer att bli både tidsödande och kostsamma.

Saneringen av PCB-byggnader inventeras och åtgärdas genom ett samarbete i länet. Saneringen ska vara klar till 2006.

Mål

1. Slammet från de kommunala reningsverken ska ha halter av långlivade och bioackumulerade kemiska ämnen som ligger 50 % under gällande rekommendationer / gränsvärden senast 2010
2. Förekomst och användning av ämnen som försvårar återvinning av material ska minska fram till 2010
3. Nyproducerade varor ska så långt som möjligt vara fria från cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande ämnen senast 2007 om varorna ska användas på sådant sätt att de kommer ut i kretsloppet övriga organiska ämnen som är långlivade eller biackumulerade ämnen senast 2010
4. Nyproducerade varor ska senast 2010 vara fria från kvicksilver, kadmium och bly. Dessa varor ska inte användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada
5. Befintliga varor som innehåller cancerframkallande, arvsmassepåverkande, fortplantningsstörande, långlivade, bioackumulerande ämnen eller kvicksilver, kadmium samt bly ska hanteras på sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön
6. Förorenade områden införs i kommunernas översiktsplaner eller detaljplaner efter hand som de identifieras
7. Upphandlingar ska miljöanpassas med miljöpolicy som grund
8. Miljöanpassade inköp av livsmedel ska uppgå till minst 25 % 2010

Säker strålmiljö

Det nationella miljömålet säger att människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön. De strålkällor man då främst avser är kärnkraft, radon i inomhusmiljön och elektromagnetisk strålning.

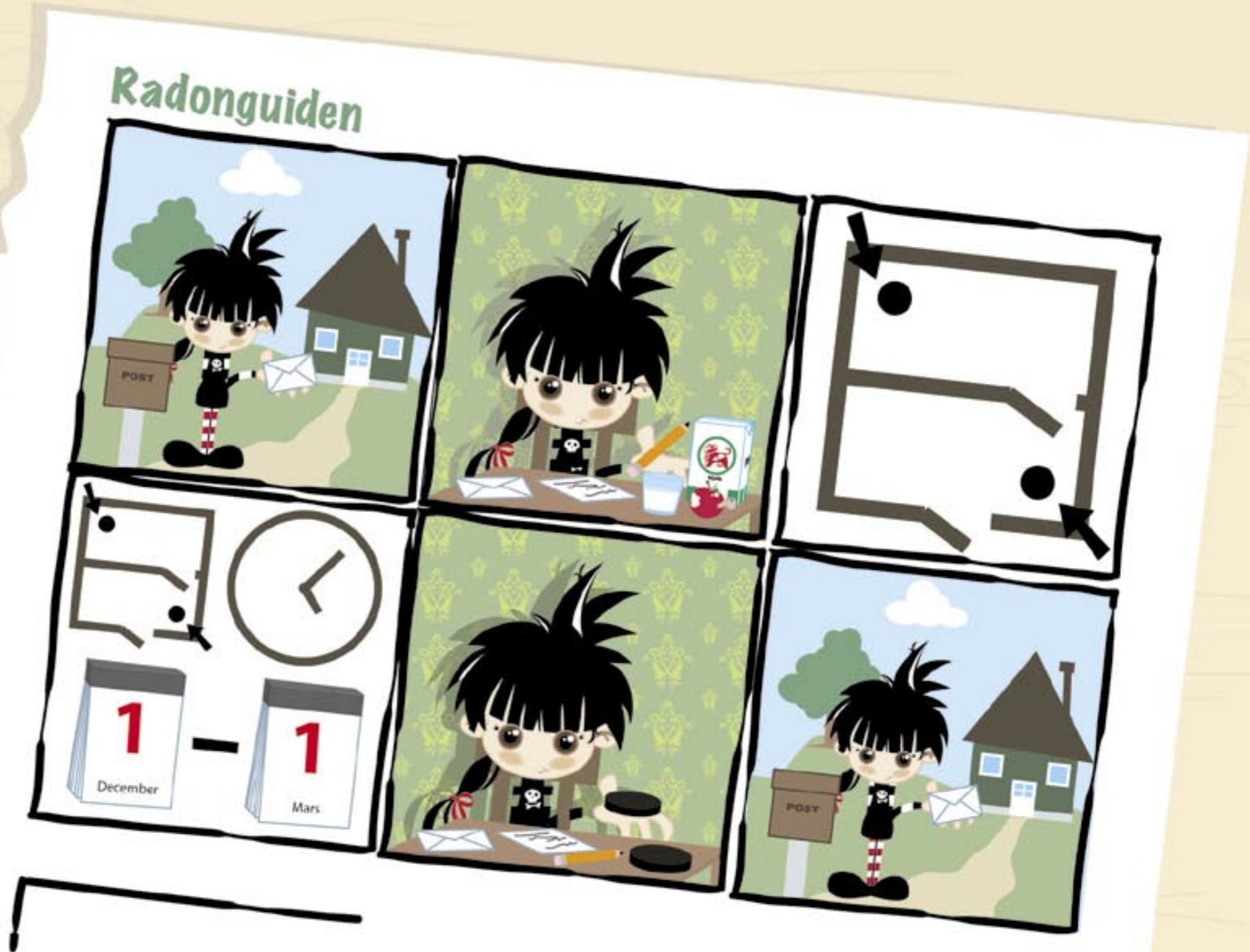
Kärnkraften är en risk vid allvarliga tillbud och haverier. Avståndet till kärnkraftverket i Oskarshamn är ca 8 mil. I alla Sveriges kommuner genomförs sedan 1987 en gammalstrålnings-mätning två gånger per år för att man ska konstatera vad normala bakgrundshalten är och spåra eventuella förändringar. Hitintills har mätningarna gett jämna värden. I nuvarande Agenda 21 - handlingsplan finns målet att kärnkraften ska vara avvecklad till 2010. Så blir det med största sannolikhet inte men reaktorantalet har minskat. Där finns också målet att man inte ska importera kärnkraftsel från andra länder efter 2010. Där gör ju den rörliga elmarknaden att det är svårt att bedöma i vilken omfattning detta sker.

Radon i inomhusmiljön kan komma från byggnadsmaterialet och/eller från marken. Det kan också finnas i dricksvattnet. Det kommunala vattnet är kontrollerat och åtgärdat. Detsamma gäller för en del enskilda brunnar. Många fler privata fastighetsägare borde dock undersöka både inomhusluft och vatten.

Den elektromagnetiska strålningen från kraftledningar, mobiltelefoner etc. pågår det mycket forskning om för närvarande och några säkra slutsatser om hälsoeffekter finns inte.

Mål

1. I Uppvidinge nyttjas enbart grön el
2. Skolor och förskolor ska till 2010 ha en radonhalt som är högst 200 Bq/m³
3. Bostäder ska ha en radonhalt som är högst 200 Bq/m³ år 2020
4. Kommunen genomför mätningar av högfrekventa elektromagnetiska fält i syfte att identifiera områden med särskilt låg belastning av sådana fält

Skyddande ozonskikt

Det nationella miljömålet är att ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning. Detta innebär att användningen av ozonnedbrytande ämnen i Sverige måste upphöra samt att Montrealprotokollet följs internationellt. 183 länder samarbetar där om begränsningar av ozonnedbrytandeämnen så att ozonskiktet kan vara återställt 2050.

Ozonskiktet skyddar för starkt ultraviolett strålning från solen. Strålningen kan annars ha stora hälso- och miljöeffekter ex hudcancer, ögonskador, skador på ekosystemen och skador på jordbruksgrödor. Ozonskiktet skadas främst av ämnen som innehåller klor och brom. Utsläppen kommer främst från varor och produkter där de används som köldmedier eller isoleringsmaterial.

I Uppvidinge har förbrukningen av CFC och HCFC minskat från det att miljö- och hälsoskyddsnämnderna och länsstyrelserna började tillsynsarbetet med 887 kg CFC och 250 kg HCFC. Den totala mängden redovisade freoner för 2003 är 161 kg HCFC och 1 175 kg HFC.

Kylskåp och frysar som lämnas till kommunal insamling hämtas av ett transportföretag, Stena Gotthards, som sedan kör dem till Svensk Freonåtervinning i Eslöv där de töms på freoner. Freonerna förbränns sedan.

Mål

1. Användningen av ozonnedbrytandeämnen ska till största delen ha upphört till 2010. Kan finnas kvar som isolering i bl.a. bottenplattor ännu senare
2. Hushållen ska ta ansvar för sina vitvaror och lämna den till kommunal insamling eller se till att företaget de köpt ny vitvara av gör det

Ingen övergödning

Det dominerande övergödningproblemet är framförallt nedfallet från vägtrafiken och transporter av luftburna kväveföreningar i form av kväveoxider (nitrat) och ammoniumkväve, vilket i första hand kräver nationella och internationella beslut och överenskommelser. Något tecken på minskat nedfall har inte kunnat utläsas under hela 90-talet, trots utsläppsminskningar. Bilkatalysatorer har visserligen minskat utsläppen, men tung trafik och arbetsmaskiner ger fortfarande stora utsläpp.

Insatser som begränsar utsläppen av ammoniak har en större inverkan på nedfallet i kommunen eftersom det har en mer kortväg spridning.

Dominerande utsläppskälla är gödselhanteringen i jordbruket. Genom rådgivning kan lantbrukarna därutöver på frivillig väg i större omfattning vidta ammoniakbegränsande åtgärder i samband med spridning av stallgödsel. Det leder till en ökad kväveverkan av stallgödseln och bör i förlängningen leda till ytterligare minskat behov av handelsgödsel dvs. effektivare användning av växtnäring i jordbruket.

Vattenburna kväveföreningar påverkar främst havet. Alsterån och Mörrumsån har sina upprinningsområden i kommunen vilket ger oss ett stort ansvar att begränsa påverkan på dessa vattendrag. Det är angeläget att i exempelvis vattenförbund samarbeta för att minska denna påverkan. Höga kvävehalter i sjöar och vattendrag leder inte till övergödning om inte fosforhalten samtidigt är hög.

Fosfor finns i bl.a. markens humus, i mossmarker och i bottarna på tidigare sänkta eller förorenade sjöar. Därifrån läcker det och bidrar till de aktuella fosforhalterna i våra vatten. Denna bakgrundspåverkan kan i vissa fall överskugga effekter av åtgärder som vidtas för att minska dagens direkta utsläpp. Att reducera fosforhalter i vatten är därför långsiktiga projekt där snabba effekter inte alltid kan förväntas.

Mål

1. Spridningen av naturgödsel sker 2010 på ett sådant sätt att näringsvärdet i gödseln utnyttjas maximalt
2. Inventera tillståndet hos befintliga enskilda avloppsanläggningar invid stora vattendrag samt informera om vikten av användning av fosfatfria tvättmedel till desamma
3. Fram till 2010 skall de vattenburna utsläppen av fosfor föreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat kontinuerligt från 1995 års nivå
4. Utsläpp av kväveoxider från industrin minskas till 2010 med 30 % från 1995 nivå
5. Kollektivtrafiken har ökat 2010. Fordonen drivs till stor del med biobränsle istället för med fossila bränslen, så även arbetsredskap
6. De som bor och arbetar i samma tätort i Uppvidinge cyklar eller går 2010 till arbetet i mycket högre grad än idag. Övriga samåker i bilar som inte kallstartas pga. inkopplade motorvärmare
7. Tågtrafik prioriteras 2010 före bil, buss och flyg i alla sammanhang inklusive semesterresor
8. Stora upphandlare, ex kommunen, köper paketpris för transporter med "Bra miljöval"
9. Uppvidingeborna låter 2010 inte sina bilar gå på tomgång i onödan
10. Kommunen ska snarast anskaffa bilar som kan drivas med alternativa bränslen istället för fossila bränslen
11. Man ska aktivt arbeta för att det ska finnas alternativa bränslen vid de tankställen som finns i kommunen

Levande sjöar och vattendrag

Uppvidinge kommun är beläget inom i huvudsak fyra större flodområden nämligen Alsterån, Mörrumsån, Ronnebyån och Emån. Åarna eller biflöden till åarna har sina källflöden belägna inom kommunen, varför vattendragen huvudsakligen transporterar iväg vatten som tillförts kommunen via nederbörd. Ytterligare ett par flodområden, Lyckebyån och Ljungbyån, berör Uppvidinge kommun men dock endast i mycket begränsad utsträckning.

Vattenbeskaffenheten undersöks regelbundet inom ramen för olika samordnade recipientkontrollprogram, vilka finns för samtliga flodområden som berör kommunen.

I stort sett samtliga sjöar i Uppvidinge kommun är mer eller mindre påverkade av förorening. Kalkning sker i samråd med Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Fiskevårdsområden finns vilka omfattar de flesta sjöarna och vattendragen. Genom bildande av dessa är snart alla sjöar och vattendrag tillgängliga för fritidsfiske.

Spillvatten från tätorterna renas i kommunalt drivna reningssanläggningar. Fyra reningssanläggningar är av konventionell typ med fosforrening, ett är av biologisk typ med ett reningssteg för fosfor och fyra anläggningar är av biologisk typ. Dagvatten omhändertas i tätorterna och leds i princip orenat till recipienter, d.v.s. öppna vattendrag.

Inom kommuns vattendrag finns ett flertal (33) minikraftverk. De används för elkraftsproduktion, bostadsuppvärmning, direktdrift av sågar m.m.

EU's Ramdirektiv för vatten förändrar arbetssättet med vattenfrågor. För att nå målet "god status" finns en fastslagen tidsplan, som inleds med att anpassa medlemsstaternas

vatten- och miljölagar till ramdirektivet. Hanteringen av vattenfrågor läggs upp efter avrinningsområden. Den nationella vattenadministrationen organiseras med utgångspunkt från vattnets väg, d.v.s. avrinningsområden. Ramdirektivet påverkar kommunens ansvars- och verksamhetsområden. Direktivet påverkar bl.a. mark- och vattenanvändningen i den fysiska planeringen, kommunens miljöarbete samt kommunal och enskild vatten- och avloppshantering.

Inom Uppvidinge kommun finns ett antal natur- och kulturområden som är förklarade som riksintresse eller som föreslås bli riksintressen och som har en påtaglig koppling till vattenförekomster. Naturvårdplan för Uppvidinge håller på att arbetas fram.

Mål

1. Upphovet till den allmänna föroreningen av yt- och grundvatten bör så långt möjligt reduceras. För bibehållande av den naturliga florans och faunas måste kalkning fortsätta och eventuellt utökas
2. Kommunens inriktning är att behandla spillvatten på mest effektivt sätt så att belastningen på recipienterna minskar. Ett arbete som måste fortskrida
3. Kommunens inriktning är att sträva mot att anlägga våtmarker och infiltrations- och/eller fördröjningsmagasin för behandling av dagvatten innan det tillförs recipienten
4. Till 2010 ska en vattenförsörjningsplan finnas för Uppvidinge kommun. Planen ska innehålla tätorternas och glesbygdens vattenbehov, tillgång på lämpliga vattenresurser och brister i vattenförsörjningen
5. Kommunens förutsättningar att nyttja vattenresurserna för rörligt friluftsliv i form av fritidsfiske, fågelskådning, vandringar, bad, camping och kanotning m.m. bör utvecklas
6. Våra vattendrag inom kommun ska aktivt skyddas mot ökad igenväxning
7. Policyn för fordonstvätt ska följas

Det där är helt OK
men bästa valet är
en fordonstvätt som
uppfyller miljökraven

Grundvatten av god kvalitet.

I Uppvidinge kommun bor det ca 9 500 personer. Alla dessa får sitt dricksvatten från grävda eller borrhade brunnar. Grundvattnets kvalitet är således viktigt för kommunens dricksvattenförsörjning.

Generellt kan man säga att grundvattnet håller ett lågt pH och har en förhöjd halt av järn och mangan. Det beror på den kalkfattiga berggrunden och frånvaron av leriga jordarter.

Råvattenkvalitén i de kommunala anläggningarna är något skiftande. I Åseda och Norrhult är grundvattnet ytvattenpåverkat. Detta resulterar i att det är svårt att hålla en jämn kvalitet ut till konsument. Vid de övriga anläggningarna håller råvattnet en jämnare kvalitet och blir således lättare att rena. Många är de privata brunnsägare som installerat filter för att höja pH värdet samt sänka förekomsten av järn och mangan.

Radonförekomst i en del bergborrade och även grävda brunnar har kontrollerats av enskilda fastighetsägare. Radonförekomsten i kommunens vattentäkter är undersökt och där det har behövts har åtgärder vidtagits för att radonhalten inte skall överstiga gällande gränsvärde. De enskilda fastighetsägare som har kontrollerat sitt vatten och där radonhalten överstiger gällande gränsvärde har vissa installerat filter för att sänka radonhalten.

Att använda sig av bergvärme för sitt uppvärmningsbehov har blivit mer och mer vanligt. Det är av största vikt att hanteringen vid installation och sedermera driften av dessa anläggningar ej äventyrar grundvattenkvalitén.

Grundvattenförekomsten i kommunen anses som god och kvalitén är god förutom naturliga problem som redan nämnts men med tanke på att samtliga invånare använder sig av grundvattnet för sin dricksvattenförsörjning samt att vattnet naturligt ser ut som det gör är det viktigt att vi säkerställer det. Det kan ske i form av vattenskyddsområden.

Mål

1. Till 2010 ska en vattenförsörjningsplan finnas för Uppvidinge kommun. Planen ska innehålla tätorternas och glesbygdens vattenbehov, tillgång på lämpliga vattenresurser och brister i vattenförsörjningen
2. Samtliga fastighetsägare med enskilda borrhade brunnar ska till 2010 ha mätt sin radonhalt samt åtgärdat eventuella förhöjda radonhalter

Mål

1. Kommunen ska främja skyddet av våtmarker
2. Vid markexploatering ska särskild hänsyn tas till våtmarksområden
3. Skogsbilvägar byggs inte över våtmarker med höga natur- eller kulturvärden eller så att dessa påverkas negativt på annat sätt
4. Om intresset finns för att återskapa våtmarker ska detta stimuleras från kommunens sida
5. Kommunen ska aktivt arbeta med naturvård

Myllrande våtmarker

I Uppvidinge kommun finns det idag 6 våtmarker på totalt 15,56 km² som är naturreservat. Tre av dessa är med i ”Myrskyddsplan för Sverige”. Två områden i Myrskyddsplanen har ännu inte skyddats. Uppvidinges totala yta är 1 184km².

Det finns 40 stycken skyddsvärda naturområden med vattenanknytning i kommunen, 11 stycken med särskilt stora naturvärden klass 1 och 29 stycken med mycket stora naturvärden klass 2.

Utdikning av våtmarker och sumpskogar minskar variationen i landskapet och har under flera århundraden medfört stor negativ inverkan på biologisk mångfald. Sedan 1997 gäller dock förbud mot markavvattning i länet. Därmed ska i princip ingen nydikning av våtmarker nu ske. Dispens kan bara ges om särskilda skäl finns. Sådana skäl kan t.ex. vara att anlägga allmänna vägar eller andra nödvändiga verksamheter.

Torvtäcker kan ge negativ påverkan på växt- och djurliv, på landskapsbilden och på vattenkvalitén i nedströms vattendrag och sjöar. I kommunen finns 2 pågående torvtäcker.

Kväenedfallet är stort i länet och så även i Uppvidinge även om vår kommun ligger relativt bra till. Kvävet påskyndar beskogning av tidigare öppna våtmarker. Detta är mycket negativt ur naturvårdssynpunkt. Det får konsekvenser för många växter och djur. Även om kväenedfallet skulle upphöra idag kvarstår effekten.

Det finns ett tydligt ökat allmänt intresse att återskapa våtmarker.

Levande skogar

I Uppvidinge kommun finns totalt 105 000 ha skogsmark, vilket utgör 83 % av landarealen. Av dessa är 68 000 ha i privat ägo. Uppvidinge kommuns totala yta är på 118 400 ha.

Antalet brukningsenheter i kommunen är 929 stycken. Antal skogsägare är fördelat på 17 stycken bolag, 16 stycken allmänna och 1 603 st. privata ägare. Medelskogsbruket i kommunen har en storlek på 100 ha.

Skogsbilvägar som anläggs idag är föremål för samråd med skogsstyrelsen enligt miljöbalken.

Nydikning är generellt förbjuden men dispens från förbudet kan meddelas av länsstyrelsen om det finns särskilda skäl.

Idag finns det 1 620 ha barrskogsreservat, 55 ha lövängsreservat samt 822 ha ängs- och hagmarker med bevarandevärde i kommunen. En del av dessa områden ingår i utpekade Natura 2000 områden.

En nyckelbiotopsinventering är genomförd i landet. Läget är nu, år 2004, att man hittat 270 nyckelbiotoper med en yta av 690 ha, samt 350 objekt med naturvärde med en yta av 750 ha, totalt 1 440 ha.

I kommunens skogar finns lämningar från järnåldern och framåt i form av fossil åkermark, odlingsrösen och fornlämningar

Mål

1. Skogsbruket ska drivas med stor naturhänsyn
2. Andelen lövskog i kommunen ska utgöra 10 % av totala virkesförrådet
3. 500 ha skogsmark ska på olika sätt vara skyddad
4. Skogsägarna ska inse vikten av bevarande av nyckelbiotoper och områden med naturvärden samt att det kan ske på frivillig bas
5. Utnyttjandet av biomassa ska ske i så stor utsträckning som möjligt inom kommunen samt på ett sådant sätt att skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga ej äventyras
6. Stimulering av integrerat skogs- och jordbruk ska ske för att behålla de små enheterna
7. Markbearbetning ska ske på ett för naturen anpassat sätt och skall skona fornlämningar och andra kulturminnen
8. Anläggning av skogsbilvägar ska ske så att största möjliga naturhänsyn visas
9. Skogsmaskiner och motorredskap drivs med miljövänliga drivmedel
10. 90 % av den privata och mindre bolag ägda skogen inom Uppvidinge kommun ska ha infört "Grön skogsbruksplan"
11. 100 % av den skog som ägs av staten och kyrkan ska ha genomfört "Grön landskapsplanering"

Mål

1. Kommunens åker - och betesmarksareal ska bibehållas i åtminstone dagens utsträckning
2. Alla naturbetesmarker med höga natur- eller kultur miljövärden ska hävdas år 2010
3. Småbiotoper i odlingslandskapet skall bevaras i åtminstone dagens omfattning
4. Mängden kulturbärande landskapselement som vårdas ska öka fram till år 2010 exempel är ängslador, äldre

ekonomibyggnader, loftbodnar, odlingsrösen hamlade träd och gärdesgårdar. Kulturmiljöplanen är plane-ringsunderlag

5. 50 % av åkerarealen år 2010 odlas i enlighet med kraven för EU-ersättning för ekologisk odling, och minst 10 % av mjölkkor och minst 10 % av slaktdjur av nöt och lamm år 2010 sköts enligt kraven för EU-ersättning för ekologisk produktion

Ett rikt odlingslandskap

Uppvidinge har ett rikt och varierat odlingslandskap som är format av människor. Hävden av landskapet är helt avgörande för att kulturarvet i form av kultur- och naturvärden ska bevaras och göras synliga.

Ett kännetecken för Uppvidinges odlingslandskap är småskaligheten. Utvecklingen mot färre och större jordbruksföretag är ett hot mot målet att bevara de kulturhistoriska och biologiska värdena i odlingslandskapet som uppkommit genom lång traditionsenlig skötsel. Det gäller även byggnader och dess miljöer. I de små enheterna sköttes markerna tidigare småskaligt men idag ger detta ofta en dålig ekonomi eller är direkt olönsamt, varför det kommer att bli svårt att nå de nationella målen till 2010. Till exempel har antalet mjölkkor i Uppvidinge minskat från 1 565 st. 1981 till 857 st. 1999, och minskningen fortsätter. Detta har inte kompensrats fullt ut av ökningen av antalet kor för uppfödning av kalvar vilket medför att det totala antalet betesdjur minskar. Även andra faktorer än lönsamhet styr utvecklingen vilket kan medföra att det inte är attraktivt att fortsätta med jordbruket.

Ängs - och betesmarker är beroende av betande djur. Bristen på betesdjur kan medföra att det blir svårt att hålla de naturliga betesmarkerna öppna. För att uppnå målet är information och ersättningar för skötsel av markerna viktiga verktyg. Förändringar inom EUs gemensamma jordbrukspolitik kan påverka möjligheterna att nå miljömålen. 37 % av åkerarealen får stöd för ekologisk odling (2005).

God bebyggd miljö

Uppvidinge kommun omfattar en yta på 1 184 km². På denna yta bor det 9553 människor. Det innebär att det bor 8 personer per km². De 9 samhällena har en storlek från det minsta samhället Lindshammar med 61 personer och till Åsedas 2 464 invånare. 4 665 bor utanför samhällena i ren landsbygd.

Varje samhälle försörjs av egna grundvattentäkter och avloppsreningsverk med några få undantag. Detta ger säkra driftsförhållanden ur både kvantitets och förorenings synpunkt. Grundvattnet är surt, järn och manganhaltigt och stora ekonomiska insatser har krävts för att få det bra rent kvalitetsmässigt. Avloppsreningsverkens kvalitet är skiftande från enbart biologiska dammar till kompletta trestegsverk med efterbehandling. De som bor på landsbygden har enskilda vattentäkter. Vattenkvaliteten förbättras med filter. De enskilda avloppen består av slamavskiljare och vanligtvis efterliggande infiltration.

Hushållsavfallet sorteras sedan några år tillbaka i tre olika fraktioner:

Komposterbart som läggs i en planreaktor på avfallsupplaget i Vetlanda. Den gas som bildas ska sedan transporteras till Vetlandas fjärrvärmeverk och komposten användas på avfallsupplaget som täckmaterial. Brännbart sorteras för förbränning i värmeverket i Eksjö. Sista fraktionen går till deponering på Vetlandas avfallsupplag.

Emballage av alla materialslag sorteras för återvinning och förbränning. Vårt eget avfallsupplag Linneberga ska avslutas 2008.

Många fler fastigheter värms nu upp med fjärrvärme än för 10 år sedan. Åseda och Lenhovda har fått fjärrvärmeverk. Övriga fastigheter har i hög utsträckning bergvärmepump som minskar energiförbrukningen.

Kommunens miljö- och hälsoskyddsförvaltning utövar tillsyn av både inomhus- och utomhusmiljön. Mätningar av luftkvaliteten utomhus ska göras under en 3-årsperiod. Inomhus mäts radon i enskilda fastigheter på ägarens begäran samt i allmänna fastigheter. De flesta vård-, skol- och omsorgslokaler har radonmätts. Fukt- och mögelproblem finns i hela byggnadsbeståndet men inte i någon större omfattning. Samtliga vård-, skol- och omsorgslokaler har också inventerats under 2003 och 2004 ur allergi och ventilationssynpunkt.

Uppvidinge har ideala förhållanden för ett bra boende. Rika möjligheter finns att välja stor villa eller hyreslägenhet med närhet till bra service eller ett lantligt boende med ängar, skogar och sjöar som enda granne.

Den goda bebyggda miljön kan vi bibehålla och vidareutveckla om vi genomför följande mål

Mål

En hälsobefrämjande och säker boendemiljö

1. Antalet människor som utsätts för trafikbuller överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder ska ha minskat med 5 % till år 2010 jämfört med 1998
2. Tysta områden är inventerade och har införts i översiktsplanen
3. År 2020 ska byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt därför ska samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast år 2015 ha fungerande ventilation
4. Riskinventering pågår och riskanalys ska utarbetas kontinuerligt
5. Samtliga planer och projekt som ligger inom kommunen bedöms ur risk-, säkerhets- och räddningstjänstsynpunkt
6. Hälsokonsekvensbeskrivningar ska användas inom tillämpliga delar av samhällsplaneringen
7. Risken att man ska utsättas för brott ska vara liten
8. Olycksfallsrisken ska vara låg

Mål

En stimulerande boendemiljö

1. Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap med särskilda värden värnas och utvecklas. Kommunens kulturmiljöplan används som planeringsunderlag
2. Fastigheterna i kommunen ska vara välvårdade
3. Nedskräpning och klotter ska inte förekomma
4. Natur och grönområden ska finnas i närhet till bebyggelsen och uppfylla Uppvidingebons behov av lek och rekreation
5. Tätorternas planteringar ska vara vackra och välskötta

Mål
Ett väl fungerande vardagsliv

1. Det ska finnas stor valfrihet i boendet
2. Alla lokaler ska vara tillgängliga för alla oavsett om man har ett handikapp eller inte
3. Bra system ska finnas för dagliga transporter inklusive ett fungerande kollektivt system inom kommunen
4. Boende och servicen bibehålls i tätorterna
5. IT utnyttjas som stöd för att verksamheter, handel och utbildning ska minska transportbehovet

Mål

En hållbar användning av naturresurser

1. Vid nybyggnad anläggs även grönytor och eller vattenområden så att andelen hårdgjord yta inte ökar
2. Dagvattnet tas om hand lokalt
3. Energihushållningsaspekterna ska behandlas i översiktsplanen och detaljplanerna
4. Uttaget av naturgrus sänks ytterligare
5. Antalet grustäkter fortsätter att minska. I varje kommun-del ska finnas återvinningsstation för massor
6. Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre 2010 än år 1995. Detta ska ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska

Uppvidinge
KOMMUN

Denna broschyr är framtagen av
Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen

Olofsgatan 4 B, Box 59, 360 70 Åseda
Miljö- och hälsoskyddschef tel 0474 - 470 84
Webbplats: www.uppvidinge.se